



# NORGES HØYESTERETT

Den 16. mai 2007 avsa Høyesterett kjennelse i

**HR-2007-00887-A, (sak nr. 2006/1831), sivil sak, kjæremål,**

Nordpol Telecom AS

(advokat Håkon H. Bleken – til prøve)

mot

Nordpol Telecom AS, dets  
tvangsoppløsningsbo

(advokat Bjørn Aug. Krane)

Hjelpeintervenient:  
Staten v/Finansdepartementet

(ass. regjeringsadvokat Tolle Stabell)

## S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Kst. dommer **Zimmer**: Saken gjelder tvangsoppløsning av aksjeselskap med forretningskontor på Svalbard, på grunn av manglende innsendelse av årsregnskap, jf. aksjeloven § 16-15 første ledd nr. 5. Det sentrale spørsmålet er om plikten til å sende inn årsregnskap etter regnskapsloven § 8-2, gjelder for slike selskaper.
- (2) Nordpol Telecom AS – heretter Nordpol – er et norsk aksjeselskap med forretningskontor i Longyearbyen på Svalbard. Selskapet ble stiftet i 2003 og anga virksomheten som telekommunikasjon og hermed beslektet virksomhet. Aksjekapitalen var på 100 000 kroner, og samtlige aksjer ble tegnet av en person med polsk statsborgerskap. Selskapet ble registrert i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret 27. november 2003.
- (3) Selskapet sendte ikke inn årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for regnskapsåret 2004. Regnskapsregisteret meddelte i brev til tingretten 9. juni 2006 at vilkårene for tvangsoppløsning var til stede. Etter at varsel om tvangsoppløsning var sendt selskapet og kunngjort på internett og i lokalavis, avsa Nord-Troms tingrett 23. juni 2006 kjennelse med slik slutning:

”Selskapet:           **NORDPOL TELECOM AS**

**Onr: 986287639**  
**Adresse: Postboks 753, 9171 LONGYEARBYEN**

**- oppløses i medhold av aksjeloven § 16-15 (1) nr. 5.”**

- (4) Nordpol påkjærte kjennelsen til Hålogaland lagmannsrett, som 18. oktober 2006 avsa kjennelse med slik slutning:
- ”Tingrettens kjennelse stadfestes.”**
- (5) Lagmannsretten la til grunn at aksjeloven § 16-15 gjelder på Svalbard som norsk privatrett, jf. svalbardloven § 2, at regnskapsplikt var avledet av skatteplikten og at innsendingsplikt måtte anses å foreligge som avledet av oppløsningsgrunnen i aksjeloven § 16-15 første ledd nr. 5. Retten pekte også på at plikt til å sende inn et slikt regnskap ikke ville innebære noen særlig ekstra byrde for selskapet.
- (6) Nordpol har påkjært lagmannsrettens kjennelse til Høyesteretts kjæremålsutvalg. Kjæremålet er angitt å gjelde lagmannsrettens lovanvendelse. Kjæremålsutvalget har besluttet at saken i sin helhet skal avgjøres av Høyesterett etter reglene i lov 25. juni 1926 nr. 2 § 6 annet ledd, og justitarius har bestemt at partsforhandling skal finne sted etter de samme regler som gjelder for ankeforhandling.
- (7) Kjæremålsmotparten, Nordpol Telecom AS, dets tvangsoppløsningsbo, møtte ikke ved kjæremålsforhandlingen i Høyesterett. Staten har erklært hjelpeintervensjon til støtte for tvangsoppløsningsboet, jf. tvistemålsloven § 75, og staten er derfor selskapets reelle motpart i kjæremålssaken for Høyesterett.
- (8) *Nordpol Telecom AS* har i hovedsak gjort gjeldende:
- (9) Det er ikke hjemmel for å tvangsoppløse et norsk aksjeselskap med forretningskontor på Svalbard på grunnlag av manglende innsendelse av årsregnskap mv. til Regnskapsregisteret. Det bestrides i og for seg ikke at bestemmelsen om tvangsoppløsning i aksjeloven § 16-15 gjelder på Svalbard, idet den må anses som en del av rettspleielovgivningen. Men selskaper hjemmehørende på Svalbard har ikke plikt til å sende inn årsregnskap mv. etter regnskapsloven § 8-2, som er et vilkår for tvangsoppløsning etter aksjeloven 16-15 første ledd nr. 5. Innsendingsplikt kan ikke etableres som avledet av oppløsningsgrunnen i aksjeloven § 16-15 første ledd nr. 5, slik lagmannsretten gjør.
- (10) Det bestrides at regnskapsloven gjelder på Svalbard. Etter svalbardloven § 2 er det, hvis ikke annet er særlig fastsatt, bare norsk privatrett, strafferett og rettspleielovgivningen som gjelder for øygruppen. Reglene om plikt til å utarbeide og sende inn årsregnskap er i det vesentlige å betrakte som offentligrettslige, ikke privatrettslige. De kan heller ikke ses som del av rettspleiereglene. Dette gjelder under enhver omstendighet ikke plikten til å sende inn årsregnskapet.
- (11) Det kan ikke anses særskilt fastsatt at regnskapsloven skal gjelde for selskaper registrert på Svalbard. Regnskapsloven omfatter etter § 1-1 første ledd regnskapspliktige som er hjemmehørende i Norge. Etter vanlig lovteknikk omfatter dette uttrykket ikke Svalbard. Dette støttes på avgjørende måte av den særlige fullmaktsbestemmelsen i annet ledd, som bestemmer at Kongen kan fastsette regler om lovens anvendelse for blant annet Svalbard.

Slike særlige regler er ikke gitt. Forarbeidene til regnskapsloven underbygger denne forståelsen, som må ses på bakgrunn av svalbardloven § 2. Bakgrunnen for norsk lovgivningspraksis er at det gjør seg gjeldende spesielle politiske hensyn når det gjelder Norges bruk av lovgivningsmyndigheten på Svalbard.

- (12) Den regnskapsplikten som kan utledes av skattereglene, hviler på et annet grunnlag enn regnskapsreglene og kan iallfall ikke gi grunnlag for en innsendingsplikt. Lagmannsretten tar feil når den begrunner en slik plikt bl.a. med at den ikke innebærer noen særlig ekstra byrde for selskapet.
- (13) Konsekvensen av lagmannsrettens syn er at norske aksjeselskaper på Svalbard uten nærmere bestemmelse kan bli omfattet av en rekke generelle lover. Prinsippet i svalbardloven er at hver enkelt lovbestemmelse skal vurderes individuelt ut fra hensynene bak dem. Spesielt må dette gjelde når det som her foreligger en uttrykkelig fullmaktshjemmel som ikke er brukt.
- (14) Nordpol Telecom AS har nedlagt slik påstand:
- ”1. Nord-Troms tingretts kjennelse av 23. juni 2006 oppheves.
  2. Staten ved Finansdepartementet skal erstatte Nordpol Telecom AS sine saksomkostninger for lagmannsrett og Høyesterett med tillegg av den til enhver tid gjeldende rente etter forsinkelsesrenteloven § 3, første ledd fra forfall og til betaling skjer.”
- (15) *Nordpol Telecom AS, dets tvangsoppløsningsbo*, har som nevnt ikke møtt i Høyesterett. I kjæremålstilsvaret har boet i hovedsak gjort gjeldende:
- (16) Boet er formelt sett motpart i kjæremålet, men boet har ikke hatt noen innvirkning på tvangsoppløsningen eller grunnlaget for denne. Boet har heller ikke midler til å ta del i rettsprosessen og imøtegå kjærende parts anførsler. På prinsipielt grunnlag slutter imidlertid boet seg til tingrettens avgjørelse om tvangsoppløsning, som lagmannsretten har stadfestet.
- (17) Nordpol Telecom AS, dets tvangsoppløsningsbo, har nedlagt slik påstand:
- ”1. Kjæremålet forkastes.
  2. Kjæremotparten tilkjennes saksomkostninger med kr. 15 000 pluss 25% mva med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall og til betaling skjer.”
- (18) Hjelpeintervenienten – *staten v/Finansdepartementet* – har i hovedsak gjort gjeldende:
- (19) Aksjelovens regler gjelder for norske aksjeselskaper som har forretningskontor på Svalbard, og dette gjelder også tvangsoppløsningsregelen i § 16-15 første ledd nr. 5. Slike selskaper må anses for å ha regnskapsplikt allerede etter aksjeloven, og denne regnskapsplikten er mer utførlig regulert i regnskapsloven. Dette fremgår bl.a. av at aksjeloven en rekke steder forutsetter at det foreligger et regnskap i henhold til regnskapsloven. Aksjeselskaper kan i praksis ikke fungere uten å følge regnskapslovens regler, og det kan konstateres at de aller fleste selskaper også gjør det. Denne og andre lover som regulerer aksjeselskapers virksomhet, særlig foretaksregisterloven og revisorloven, må ses som et hele, og iallfall regnskapsreglene må gjelde for norske

selskaper uansett hvor de har sitt forretningskontor. Aksjeloven og regnskapsloven må anses for personelt og ikke territorielt avgrenset, og dette innebærer at lovene må gjelde for norske aksjeselskaper uansett hvor de driver sin virksomhet.

- (20) Svalbardloven § 2 kan ikke gjøre noen endring i dette. Det må, via klare forutsetninger i bl.a. aksjelovene, anses for "særskilt fastsatt" at reglene om regnskapsplikt, innsendingsplikt og tvangsoppløsning skal gjelde for aksjeselskaper med forretningssted på Svalbard. Uansett må reglene om tvangsoppløsning, derunder innsendingsplikten i regnskapsloven § 8-2, anses som "lovgivning om rettspleien", som gjelder på Svalbard etter svalbardloven § 2 første ledd. Regnskapsreglene kan alternativt anses som "norsk privatrett", som også gjelder på Svalbard etter samme lovbestemmelse. Regnskapsregisteret har i sin praksis lagt til grunn at regelen om tvangsoppløsning på grunn av unnlatt innsendelse av regnskap, også gjelder for selskaper med forretningssted på Svalbard. Om innsendingsplikten ikke gjelder, vil det ha flere uheldige konsekvenser, bl.a. i kampen mot korrupsjon.

- (21) Staten v/Finansdepartementet har nedlagt slik påstand:

**"Kjæremålet forkastes."**

- (22) *Jeg er kommet til at kjæremålet må føre frem.*

- (23) Saken gjelder et videre kjæremål, og Høyesteretts kompetanse er, på samme måte som kjæremålsutvalgets, begrenset etter tvistemålsloven § 404 første ledd til å prøve lagmannsrettens generelle lovtolkning og saksbehandling. Lovtolkning omfatter i denne sammenheng ikke bare forståelsen av enkeltstående bestemmelser, men også tilfeller hvor den rettslige løsningen beror på flere lovregler sett i sammenheng, jf. blant annet Rt. 1994 side 116. Slik jeg ser på saken, får imidlertid begrensningen i Høyesteretts kompetanse ingen betydning.

- (24) Spørsmålet er om regelen om tvangsoppløsning i aksjeloven § 16-15 første ledd nr. 5 gjelder hvor selskapet har forretningskontor på Svalbard. Bestemmelsen lyder slik:

**"Hvis ikke generalforsamlingen treffer beslutning om oppløsning, skal tingretten ved kjennelse beslutte selskapet oppløst i følgende tilfeller:**

...

**5. når årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetningen som selskapet skal sende til Regnskapsregisteret etter regnskapsloven § 8-2, ikke er innsendt innen seks måneder etter fristen for slik innsendelse, eller når Regnskapsregisteret ved fristens utløp ikke kan godkjenne innsendt materiale som årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning."**

- (25) Regnskapsloven § 8-2 første ledd har denne ordlyd:

**"Senest én måned etter fastsetting av årsregnskapet skal regnskapspliktige sende et eksemplar av årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen til Regnskapsregisteret. Det skal opplyses når årsregnskapet er fastsatt."**

- (26) Det er på det rene at Nordpol ikke sendte inn årsregnskap mv. for 2004 til Regnskapsregisteret.

(27) Det sentrale vilkåret for at bestemmelsen i aksjeloven § 16-15 første ledd nr. 5 skal komme til anvendelse, er at plikten til å sende inn årsregnskap mv. etter regnskapsloven § 8-2 er overtrådt. Jeg er enig med Nordpol i at lagmannsretten tar feil når den legger til grunn at en slik plikt kan avledes av oppløsningsgrunnen i aksjeloven § 16-15 første ledd nr. 5. Det fremgår av bestemmelsen at plikten må baseres på regnskapsloven § 8-2, og spørsmålet er derfor om Nordpol hadde en slik plikt.

(28) Svalbardloven § 2 lyder slik:

**”Norsk privatrett og strafferett og den norske lovgivning om rettspleien gjelder for Svalbard, når ikke annet er fastsatt.**

**Andre lovbestemmelser gjelder ikke for Svalbard, uten når det særskilt er fastsatt.”**

(29) Alternativet strafferett er uaktuelt i dette tilfellet, og det er derfor tre alternative muligheter for at regnskapsloven § 8-2 kan gjelde på Svalbard: Den kan anses som norsk privatrett, som del av lovgivningen om rettspleien eller det kan anses for å være særskilt fastsatt at bestemmelsen skal gjelde også for selskaper med forretningskontor på Svalbard. Jeg nevner at det må antas at svalbardtraktaten ikke setter noen skranker som er av betydning for spørsmålet i vår sak.

(30) Gjenstand for spørsmålet om anvendelse på Svalbard må være den enkelte lovbestemmelse. Det kan derfor tenkes at enkelte bestemmelser i en lov får anvendelse på Svalbard, mens andre ikke gjøre det. Nordpol og staten er, så vidt jeg forstår, enige her. At dette er den riktige problemstillingen, fremgår for eksempel av forarbeidene til aksjeloven, jf. Ot.prp. nr. 23 for 1996–1997 side 128 (i bemerkningene til § 1-1) hvor det blant annet heter:

**”Store deler av den gjeldende aksjeloven er av privatrettslig karakter, men det kan være noe tvilsomt hvor mye av den som gjelder på Svalbard. Det samme ville gjelde for lovutkastet her dersom det ikke ble fastsatt særskilt.”**

(31) Jeg ser først på spørsmålet om det kan anses for å være særskilt fastsatt at regelen i regnskapsloven § 8-2 skal gjelde for selskaper med forretningskontor på Svalbard. Som prosedyren for Høyesterett har vist, kan man nærme seg dette spørsmålet med utgangspunkt enten i svalbardloven § 2 eller i den aktuelle lovbestemmelsen.

(32) Etter min mening er det nærmest en smaksak hvilken innfallsvinkel man velger her. Svalbardloven er ikke overordnet senere lovgivning, og rettsstoff i tilknytning til slik lovgivning er derfor klart nok av betydning. Samtidig må ordlyden i svalbardloven § 2 – særlig uttrykket ”særskilt ... fastsatt” – og annet rettsstoff knyttet til bestemmelsen, ha betydning ved fortolkningen av andre lover. Om slike spørsmål uttaler førstvoterende i dommen i Rt. 1996 side 624:

**”Bestemmelsen i Svalbardloven § 2 annet ledd om at ”Andre lovbestemmelser gjelder ikke for Svalbard, uten når det særskilt er fastsatt”, kan nok være et vesentlig moment ved fortolkningen av senere lovgivning ved spørsmålet om vedkommende lov omfatter Svalbard. Men bestemmelsen kan ikke ... innebære noe formkrav til senere lovgivning på den måten at loven bare kan få anvendelse for Svalbard hvis dette eksplisitt er sagt i teksten. Det ville være å gi Svalbardloven en rettskildemessig overordnet status i forhold til annen ordinær lovgivning. Det er det selvfølgelig ikke grunnlag for.”**

(33) Spørsmålet er også omtalt i St.meld. nr. 9 for 1999–2000 om Svalbard side 28:

**”Uttrykket ”særskilt ... fastsatt” i svalbardlovens § 2 har tradisjonelt blitt tolket slik at det må finnes klare holdepunkter i lovteksten for at en aktuell lov skal gjelde for Svalbard. Klare uttalelser i forarbeidene har også i en viss utstrekning blitt ansett som tilstrekkelig. Derimot har uttrykk som ”i riket”, ”norsk territorium” og lignende formuleringer ikke alene vært ansett som tilstrekkelig til at loven også omfatter Svalbard.”**

(34) Etter å ha sitert fra den foran omtalte høyesterettsdommen, heter det videre i meldingen:

**”Det må imidlertid legges til grunn at det etter gjeldende rett skal tungtveiende og klare argumenter til for å konkludere med at loven får anvendelse på Svalbard når dette ikke står klart i lovteksten.”**

(35) I meldingen begrunnes denne holdningen med at det gir lovgiveren oppfordring til å vurdere den enkelte lovs anvendelse på Svalbard, og dette oppfattes som ”en sikkerhetsmekanisme mot krenkelser av Svalbardtraktaten”. Manglende årvåkenhet på dette punkt kan riktignok lede til at lovgivning som burde være gjort gjeldende på Svalbard, ikke blir det. ”Dette kan være uheldig i forhold til konkrete saker, men lar seg i ettertid avhjelpe ved regelendring.” Ved et motsatt utgangspunkt, altså slik at offentligrettslige lover gjelder på Svalbard med mindre de er unntatt, ville ”manglende årvåkenhet kunne føre til at en norsk regel utilsiktet får anvendelse, muligens med folkerettsbrudd og/eller utenrikspolitiske skadevirkninger til følge”.

(36) Jeg tar ikke stilling til om bemerkningene i denne stortingsmeldingen i alle henseender kan anses som uttrykk for riktige tolkninger av svalbardloven § 2 og forholdet til andre lovbestemmelser, og det dreier uansett seg ikke om forarbeider til noen aktuell lovbestemmelse. Men bemerkningene har uansett betydelig interesse: De kaster lys over rettspolitiske vurderinger og viser at den lovgivningsteknikken som i sin tid ble valgt, fortsatt har gode grunner for seg. Og de viser at regjeringen innså at den valgte teknikken i konkrete tilfeller kan lede til mindre tilfredsstillende resultater.

(37) Det må etter min mening etter dette kreves at det foreligger et noenlunde klart holdepunkt i den aktuelle loven eller dens forarbeider for at det skal anses særskilt fastsatt at den skal gjelde på Svalbard. Særlig viktig vil det være om det fremgår at spørsmålet om anvendelse på Svalbard har vært særskilt vurdert. Hvor legalitetsprinsippet gjelder, taler også dette for et krav om klart holdepunkt som nevnt.

(38) For regnskapsloven kan jeg ikke finne holdepunkter for en slik forståelse. Etter § 1-1 første ledd gjelder loven for nærmere angitte subjekter ”som er hjemmehørende i Norge”. Selv om dette visstnok er en uttrykksmåte som benyttes når Svalbard ikke omfattes, er språkbruken neppe så konsekvent at det kan trekkes noen avgjørende slutning fra denne formuleringen alene. Det må imidlertid etter min mening uansett følge av bestemmelsen i § 1-1 annet ledd at det ikke kan anses fastsatt at loven skal gjelde på Svalbard. Bestemmelsen lyder slik:

**”Kongen fastsetter regler om denne lovs anvendelse for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene og kan fastsette særlige regler under hensyn til forholdene der.”**

(39) Slike regler er ikke gitt. Etter mitt syn kan denne bestemmelsen vanskelig forenes med det syn at det anses ”særskilt ... fastsatt” at loven skal gjelde for Svalbard. Bestemmelsen må

vert om bygge på en forutsetning om at noe slikt ikke kan anses særskilt fastsatt før forskriftshjemmelen blir benyttet. Bestemmelsen blir hengende i luften om man antar at det er særskilt fastsatt at regnskapsloven gjelder på Svalbard, og et slikt syn vil dessuten innebære at reglene gjelder uten at det er vurdert å fastsette særlige regler ”under hensyn til forholdene der” i forskrift.

- (40) Det er heller ikke noen støtte i lovforarbeidene eller forhistorien for det synspunkt at det skulle være særskilt fastsatt at regnskapsloven skal gjelde på Svalbard. Tvert imot heter det i Ot.prp. nr. 42 for 1997–1998 side 214 i tilknytning til forskriftshjemmelen:

**”Inntil Kongen har truffet slik beslutning, må virkeområdet avgjøres etter svalbardloven § 2, som nå.”**

- (41) Rettsoppfatningen på denne tid synes å ha vært at det ikke kunne anses særskilt fastsatt at regnskapslovgivningen gjaldt for selskaper med forretningskontor på Svalbard. Bare et par år tidligere ble det gitt uttrykk for dette, se Ot.prp. nr. 32 for 1995–1996 om ny svalbardskattelov side 78, der det bl.a. heter:

**”Norsk regnskapslovgivnings stedlige anvendelsesområde er ikke nærmere angitt i noen bestemmelse. Det kan således ikke legges til grunn at det er særskilt fastsatt at norsk regnskapslovgivning skal få anvendelse på Svalbard.”**

- (42) Staten har vist til at aksjeloven har en rekke henvisninger til årsregnskapet etter regnskapsloven og har anført at aksjeselskaper ikke kan fungere på Svalbard uten at regnskapsloven anvendes. Synspunktet synes å være at aksjelovens regler impliserer at regnskapsreglene skal gjelde også for selskaper med forretningskontor på Svalbard. Dette gir etter min mening ikke tilstrekkelig holdepunkt for å anta at det skal anses særskilt fastsatt at regnskapsloven skal gjelde for selskap med forretningskontor på Svalbard. Jeg henviser til det jeg foran har sagt om lovens ordlyd, forarbeider og forhistorie som taler mot et slikt standpunkt. Under enhver omstendighet kan dette synspunktet ikke gi grunnlag for å anta at det er særskilt fastsatt at bestemmelsen i regnskapsloven § 8-2 skal gjelde. Etter legalitetsprinsippet vil en slik plikt kreve lovhjemmel. Jeg viser her til at innsendingsplikten var omstridt da den ble innført, se Innstilling til lov om aksjeselskaper avgitt i mars 1970, side 165. Dette taler for å kreve sikrere holdepunkter enn det som antas å kunne utledes av forutsetninger i aksjeloven. Jeg henviser også til det jeg har gjengitt foran fra stortingsmeldingen om Svalbard, om at lovgivningsteknikken i konkrete tilfeller kan lede til mindre heldige resultater.
- (43) Det kan etter min mening ikke utledes noe av at selskaper med forretningssted på Svalbard, stort sett fører regnskap etter regnskapsloven. Selskapene har ofte en egeninteresse i å følge regnskapslovens regler, bl.a. fordi det ellers kan bli problemer med utdeling av utbytte.
- (44) At det kan oppstilles en viss regnskapsplikt for selskaper på annet grunnlag – særlig svalbardskatteloven – gir heller ikke tilstrekkelig holdepunkt for at regnskapsloven har anvendelse. Regnskap etter regnskapsloven skal ivareta mange interesser, og en regnskapsplikt utledet av skattereglene vil ikke uten videre falle sammen med den som følger av regnskapsloven. Uansett kan et selskap som er regnskapspliktig på basis av skattereglene, ikke være innsendingspliktig etter regnskapsloven § 8-2. Denne refererer seg åpenbart til årsregnskap mv. etter regnskapsloven.

- (45) Staten har også anført at regnskapslovens anvendelsesområde er bestemt ut fra personelle og ikke territorielle kriterier, og at dette må innebære at den gjelder også for selskap på Svalbard. Det er vanskelig å få grep på hva som ligger i denne anførselen. Det er i og for seg klart nok at et norsk aksjeselskap som har forretningskontor i Norge, dvs. på fastlandet, er regnskapspliktig etter regnskapsloven også for virksomhet som foregår andre steder – i utlandet, på det åpne hav eller på Svalbard. Men dette sier intet om hva som gjelder for selskaper som har forretningskontor på Svalbard. Statens synspunkt er også vanskelig å forene med at lovens anvendelse på selskaper med forretningskontor på Svalbard er uttrykkelig omtalt i regnskapsloven § 1-1 annet ledd og dens forarbeider.
- (46) Anvendelse av regnskapsloven på selskaper med forretningskontor på Svalbard kan få konsekvenser som ikke er tilsiktede eller gunstige eller som i alle fall burde vært vurdert nærmere. Et mulig eksempel er stillingen for utenlandske selskaper som driver virksomhet på Svalbard. Utenlandske selskaper er regnskapspliktig etter regnskapsloven på visse nærmere vilkår, se regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13. Jeg tar ikke stilling til om disse vilkårene er oppfylt for utenlandske selskaper som driver virksomhet på Svalbard. Men hvis de er det, følger innsendingsplikt for årsregnskap mv. av regnskapsloven § 8-2. Og hvis et slikt selskap er innsendingspliktig, gjelder plikten ikke regnskapet for virksomheten på Svalbard, men årsregnskap mv. for selskapets totale virksomhet. En slik virkning bør være vurdert før reglene gjøres gjeldende på Svalbard.
- (47) Jeg må etter dette konkludere med at det ikke kan anses særskilt fastsatt at regnskapsloven gjelder på Svalbard.
- (48) Spørsmålet er så om regnskapsloven kan anses som del av ”norsk privatrett” i svalbardlovens forstand. Uttrykket privatrett er upresist og forekommer sjelden i lov- eller forskriftstekst. Grensen mellom hva som er privatrett og hva som ikke er det – og som typisk omtales som offentlig rett – er dessuten blitt vanskeligere å trekke etter hvert som staten i økende grad har regulert forhold som tidligere ble oppfattet som private. Bestemmelsen bør derfor tolkes liberalt, samtidig som det tas hensyn til formålet med å kreve at offentligrettslig lovgivningen særskilt må gjøres gjeldende for Svalbard.
- (49) Regnskapsreglene refererer seg i atskillig utstrekning til private subjekter, som eiere, nåværende og fremtidige kreditorer og arbeidstakere, og dette kunne tale for at de skal anses for å være privatrettslige. Regnskapslovens forarbeider legger imidlertid klart til grunn at regnskapslovens regler ikke kan anses som del av norsk privatrett. I Ot.prp. nr. 42 for 1997–98 om regnskapsloven side 214 henvises det til Ot.prp. nr. 32 for 1995–1996 om svalbardskatteloven side 78 der det heter om dette:
- ”Regnskapslovgivningen kan ... ikke anses som norsk privatrett. Det kan derfor ikke på grunnlag av svalbardloven § 2 oppstilles noen alminnelig presumsjon for at norsk regnskapslovgivning får anvendelse på Svalbard.”**
- (50) Uansett må det i vår sak være avgjørende at innsendingsplikten etter regnskapsloven § 8-2 ikke kan anses som privatrettslig. Innsendingsplikten har riktignok bl.a. til formål å sikre at private får tilgang til regnskapene. Men i en slik avledet forstand har det meste av den offentligrettslige lovgivningen interesse for private.
- (51) Endelig er det spørsmål om regnskapsloven generelt og innsendingsplikten spesielt kan anses som en del av ”den norske lovgivning om rettspleien”.



- (52) For en umiddelbar betraktning er en slik klassifikasjon av regnskapsreglene uvant og overraskende. Men synspunktet har et visst historisk grunnlag: Med holdepunkt i svalbardlovens utviklingshistorie har det vært antatt at reglene om handelsregisteret, nå Foretaksregisteret, hører med til lovgivningen om rettspleie. I det opprinnelige forslaget til svalbardlov – Ot.prp. nr. 12 for 1924 – var det i § 46 foreslått en uttrykkelig bestemmelse om at lovgivningen om bl.a. handelsregistre skulle gjelde for Svalbard. I den vedtatte loven ble dette ikke tatt inn, men det skyldtes at man strammet kraftig inn på lovteksten, og det har på dette grunnlag vært antatt at reglene om handelsregistret er omfattet av regelen om lovgivningen om rettspleien. En begrunnelse for dette var at handelsregisteret tidligere ble ført av den lokale domstol.
- (53) Regnskapsregisteret ble opprettet i 1983, og i tiden frem til Brønnøysundregistrene ble etablert som forvaltningsenhet fra 1. januar 1988, ble Regnskapsregisteret ført av sorenskriveren i Brønnøy. For så vidt har også Regnskapsregisteret, en kort tid, hatt en tilsvarende tilknytning til domstolene som handelsregisteret hadde. Etter min mening er imidlertid denne tilknytning til domstolene for kortvarig og for perifer til at reglene om Regnskapsregisteret kan anses å høre til rettergangslovgivningen i svalbardlovens forstand. Mens man for handelsregistrene har holdepunkt i lovgivningsprosessen for et slikt standpunkt, mangler dette for Regnskapsregisteret. Registrene er også av nokså ulik karakter: Mens registrering i Foretaksregisteret gir rett til foretaksnavn og har legitimasjonsvirkninger, se foretaksnavneloven § 3-1 og foretaksregisterloven § 10-1, gjelder ikke noe tilsvarende for registrering i Regnskapsregisteret. Det er også den forskjell at registerføreren skal prøve de opplysningene som inngis til Foretaksregisteret, jf. foretaksregisterloven kap. 5, mens noe slikt ikke gjelder Regnskapsregisteret.
- (54) Heller ikke alternativet om rettergangslovgivningen kan etter dette gi hjemmel for at det foreligger innsendingsplikt etter regnskapsloven § 8-2 for selskaper med forretningssted på Svalbard.
- (55) Den praksis som foreligger om dette spørsmålet fra Brønnøysundregistrenes side, kan ikke tillegges noen større betydning. Det er opplyst at tvangsoppløsning på grunnlag av manglende innsendelse av regnskap bare har skjedd tre ganger, inklusive kjennelsen om Nordpol. Det er åpenbart en for spinkel praksis. Brønnøysundregistrenes rettsoppfatning på dette punkt kan heller ikke tillegges særlig vekt.
- (56) Staten har også anført at dersom regnskapsreglene ikke gjelder for selskap med forretningskontor på Svalbard, vil det kunne skape ukontrollerbare forhold som vil kunne gi grunnlag for korrupsjon og annen kriminalitet. Til dette er det tilstrekkelig for meg å vise til at regnskapsloven og en rekke andre lover gir hjemmel til å fastsette i forskrift at de skal gjelde på Svalbard. Staten har derfor de nødvendige virkemidler til disposisjon.
- (57) Min konklusjon blir etter dette at kjæremålet må tas til følge. Dette innebærer at tingrettens og lagmannsrettens kjennelser må oppheves.
- (58) Nordpol har krevd saksomkostninger for lagmannsrett og Høyesterett. Kravet er rettet mot staten. Det er i rettspraksis lagt til grunn at staten i slike tilfeller kan være ansvarlig for saksomkostninger på grunnlag av alminnelige rettsprinsipper og en analogisk anvendelse av forvaltningsloven § 36, jf. for eksempel Rt. 1999 side 1595. For Høyesterett hvor staten har opptrådt som hjelpeintervenient, kan saksomkostninger også ilegges med hjemmel i tvistemålslovens saksomkostningsregler, se tvistemålsloven § 178.

Den kjærende parts prosessfullmektig har krevd salær med 20 000 kroner for lagmannsretten og 80 000 kroner for Høyesterett. Salæroppgaven legges til grunn. I tillegg kommer rettsgebyr med til sammen 10 320 kroner.

(59) Jeg stemmer for denne

#### K J E N N E L S E :

1. Tingrettens og lagmannsrettens kjennelser oppheves.
  2. I saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett betaler staten v/Finansdepartementet til Nordpol Telecom AS 110 320 – etthundreogtitusentrehundreogtyve – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.
- (60) Dommer **Stabel**: Jeg har et annet syn på saken enn førstvoterende. Det spørsmål som foreligger til avgjørelse er om det også for aksjeselskaper registrert på Svalbard gjelder plikt til å sende inn årsregnskap til Regnskapsregisteret, jf. regnskapsloven § 8-2. Også jeg finner jeg det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i aksjelovens forhold til svalbardloven § 2. Systematikken i denne bestemmelsen er at norsk lovgivning er anvendelig på Svalbard enten fordi lovgivningen faller innenfor de særskilt angitte kategorier eller at det er særskilt fastsatt.
- (61) Spørsmålet om aksjelovgivningen får anvendelse for aksjeselskaper som er registrert med forretningskontor på Svalbard, avgjøres imidlertid etter mitt syn mest naturlig med en alternativ innfallsvinkel på hva som må anses som særskilt fastsatt:
- (62) Aksjeloven kan ikke i denne sammenheng sees som regler som gjelder for aksjeselskapet; aksjeselskapet defineres ved lovens regler. Aksjeloven fastlegger dette rettssubjektets karakteristika, og disse er nødvendigvis de samme uavhengig av hvilket forretningskontor som velges. Den som velger å stifte et norsk aksjeselskap, kan ikke høres med at den samme lovgivning ikke er anvendelig. Dette kan også sees slik at lovgiver ved å gi regler som gjelder for norske aksjeselskaper som sådanne, derved har fastsatt at reglene også skal gjelde for selskaper registrert på Svalbard, jf. svalbardloven § 2 annet ledd.
- (63) Det jeg har sagt så langt innebærer ikke at det ikke i andre sammenhenger kan være relevant å vurdere i hvilken utstrekning aksjeloven får anvendelse på Svalbard. Aksjeloven må i dag forstås slik at det ikke er anledning til å benytte alternative selskapskonstruksjoner med begrenset ansvar. Det kan være et spørsmål om denne konsekvens kan trekkes for etableringer på Svalbard, men denne saken gir ingen foranledning til å gå nærmere inn på dette.
- (64) Nordpol Telecom AS er registrert som et aksjeselskap, og de opplysninger som da må gis til Foretaksregisteret følger av foretaksregisterloven, som partene er enige om at er anvendelig også for aksjeselskaper med forretningskontor på Svalbard. De opplysninger som etter foretaksregisterloven skal gis om aksjeselskaper, knytter seg til aksjeloven på en slik måte at det etter mitt syn klart må anses forutsatt at aksjeloven får anvendelse for alle norske aksjeselskaper, også de med forretningskontor på Svalbard. Jeg viser i denne

sammenheng til at det følger av lovens § 2-1 at alle aksjeselskaper skal registreres i Foretaksregisteret. Allerede det at foretaksregisterloven er gitt slik anvendelse, innebærer at aksjelovgivningen i det minste er gjort anvendelig for Svalbard i den utstrekning den knytter seg til de forhold som har betydning for hva som skal registreres.

- (65) Jeg tilføyer at jeg ikke kan se at det ved uttalelser i lovforarbeider eller ved forvaltningspraksis, er etablert at aksjeloven ikke i sin helhet kommer til anvendelse for selskaper registrert på Svalbard. Det er etter det opplyste tvert imot slik at Foretaksregisteret, i denne saken og i sin praksis for øvrig, har lagt til grunn at aksjeloven er anvendelig. I Ot.prp. nr. 32 for 1995–96 til lov om skatt til Svalbard og lov om skattlegging av personer på Jan Mayen, skriver Finansdepartementet på side 79:

**”Departementet legger til grunn at det ikke kan anses endelig avklart hvorvidt norsk selskapslovgivning kommer til anvendelse på Svalbard etter gjeldende rett.”**

- (66) Jeg kan heller ikke se at bestemmelsen i aksjeloven § 1-1 fjerde ledd avgjør spørsmålet. Det er min forståelse av forarbeidene at denne tilføyelsen, på samme måte som den tilsvarende bestemmelse i foretaksregisterloven § 10-6, holder det åpent i hvilken utstrekning aksjeloven allerede er anvendelig for selskaper registrert på Svalbard. Bestemmelsen gir Kongen hjemmel til å avklare spørsmålet, men Kongen har så langt ikke benyttet seg av denne muligheten.
- (67) Alternativet til å anse aksjeloven som sådan anvendelig for norske aksjeselskaper registrert på Svalbard, vil være å vurdere om den enkelte bestemmelse i aksjeloven er av privatrettslig art eller om den vedrører rettspleien. Dette ville være en løsning som ville medføre en slik grad av usikkerhet at det ikke kan legges til grunn at det er denne løsning lovgiver har forutsatt. Hva som kan anses å gjelde rettspleien er ikke på noen måte gitt, og det tradisjonelle skillet mellom privatrett og offentlig rett er ikke lenger lett å trekke. Staten har også innenfor tradisjonelle privatrettslige områder funnet det nødvendig i større utstrekning å fastlegge rammebetingelser av offentligrettslig karakter. Det har skjedd blant annet ut fra en økt forståelse for at det også må tas hensyn til andre interesser enn partenes egeninteresser ved utforming av de aktuelle regelsett.
- (68) Det er illustrerende for den uklarhet som er resultatet av denne utviklingen, at det ved registrering av Nordpol Telecom AS var usikkerhet omkring anvendelsen av aksjeloven § 6-11 både hos den som søkte selskapet registrert og i Foretaksregisteret. I anledning denne saken skrev registeret den 29. mars 2007 at bestemmelsen må anses anvendelig idet bestemmelsen klart er av privatrettslig karakter. Etter mitt syn er kravet til hvor styremedlemmer må være bosatt, av offentligrettslig karakter. Det er i det hele en fremmed tanke at et norsk aksjeselskap bare delvis skal reguleres av aksjeloven. Rammebetingelsene må etter sin natur være klare og forutsigbare både for eierne og for andre berørte.
- (69) Det standpunkt at aksjeloven er gitt anvendelse også for aksjeselskaper registrert på Svalbard, har også gode reelle grunner for seg. Det er så lenge spørsmålet ikke er særlig utredet og regulert, vanskelig å tenke seg at norske aksjeselskaper skal ha andre rammebetingelser på Svalbard enn i resten av riket. Den registreringspraksis som har utviklet seg med bakgrunn i ulike uttalelser fra Justisdepartementets lovavdeling, helt tilbake til fra slutten av 1950-tallet, har åpenbart bygget på en slik forutsetning, selv om det til dels har vært usikkerhet om detaljene.

- (70) Det er som det vil ha fremgått, mitt syn at aksjeloven er fullt ut anvendelig også for aksjeselskaper med forretningskontor på Svalbard. Det følger da at for aksjeselskaper er også regnskapsloven anvendelig. Aksjelovens integrerer regnskapslovens bestemmelser på en slik måte at sentrale bestemmelser i aksjeloven blir innholdsløse om regnskapsloven ikke gis anvendelse. Slik aksjeloven er bygget opp kan loven ikke anvendes uavhengig av de regnskapsrettslige regler. Det er tilstrekkelig til illustrasjon å vise til § 2-6, § 2-7 og § 2-8 i stiftelseskapitlet, § 3-3 og § 3-3a om den bundne egenkapital, § 3-5 om handleplikt ved tap av egenkapital, § 10-3, § 10-10 og § 12-2 som effektivt sperrer for henholdsvis kapitalutvidelser og kapitalnedsettelse, § 3-6 og § 8-1 som umuliggjør utdelinger fra selskapet og utdeling av utbytte.
- (71) Det er heller ikke slik at konsekvensene av ikke å følge regnskapsloven er begrenset til å innskrenke selskapets handlefrihet. Plikten er også en konsekvens av de bestemmelser om kapitalstrukturen i selskapet som jeg har vist til, og følger direkte av eksempelvis § 5-5 som fastsetter at årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning skal sendes aksjonærene senest en uke før avholdelse av generalforsamling.
- (72) Regnskapsbestemmelsene for aksjeselskaper var inntil vedtakelsen av ny aksjelov i 1997, inntatt som et eget kapittel i aksjeloven. Den gjennomgåelse jeg har gjort av den fortsatte sammenheng mellom aksjeloven og de regnskapsrettslige regler, viser etter mitt syn klart at det ikke kan få noen betydning at regnskapsreglene nå er samlet i en egen lov.
- (73) Aksjeloven bygger ikke på anvendelsen av enkeltbestemmelser i regnskapsloven, men på anvendelsen av loven som sådan, og jeg kan ikke se at det er noe grunnlag for å unnta anvendelsen av den særlige innsendelsesplikt som følger av regnskapsloven § 8-2. Det følger da av aksjeloven § 16-15, som for øvrig også Nordpol Telecom AS anser anvendelig, at tingretten hadde hjemmel til å beslutte tvangsoppløsning i et tilfelle der plikten til å sende inn årsoppgjøret ikke er overholdt.
- (74) Jeg er dermed kommet til samme resultat som lagmannsretten, men på et noe annet grunnlag. Resultatet følger så klart av min lovforståelse at jeg ikke ser behov for å oppheve lagmannsrettens kjennelse.
- (75) Dommer **Endresen**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Stabel.
- (76) Dommer **Skoghøy**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, kst. dommer Zimmer.
- (77) Dommer **Tjomsland**: Likeså.

(78) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Tingrettens og lagmannsrettens kjennelser oppheves.
2. I saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett betaler staten v/Finansdepartementet til Nordpol Telecom AS 110 320 – etthundreogtitusentrehundreogtyve – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.

Riktig utskrift bekreftes: